

INTRODUCCIÓ

La realitat davant de l'ètica, el dret i la política

Rafael Grasa

President de l'Institut Català Internacional per la Pau

La revista *Per la Pau* s'ha ocupat en diverses ocasions de temes vinculats al dret humanitari en situacions de conflicte, atesa l'enorme rapidesa en què canvien la naturalesa i ubicació dels conflictes armats i l'enorme i constant revolució tecnològica que caracteritza els afers militars des del segle XX. En ocupar-nos-en, com en el cas de l'ús militar dels *drones* o avions no tripulats, sempre ens hem trobat amb l'evidència que De Gaulle tenia raó quan digué que en política -inclosa la internacional i la vinculada als conflictes armats- cada solució engendra un nou problema. Aquest monogràfic evidencia de nou el problema en el cas de l'ús d'armes explosives en zones densament poblades..

Parlem del recurs a bombardejar zones urbanes i poblacions civils, sovint mitjançant avions, amb diversos tipus d'armes bombes i projectils. Els articles d'aquest monogràfic mostren diversos aspectes del problema des de diferents perspectives: l'impacte sobre les infraestructures i la població civil - per exemple en la vida de les dones de Sarajevo-, el paper del dret internacional humanitari, l'ús de l'aviació com a arma de guerra o les campanyes per regular i/o prohibir l'ús i el comerç d'armes explosives.

Els articles ens mostren, doncs, una realitat punyent i creixent: una realitat que sempre va davant de l'ètica, el drets i les actuacions reguladores i correctores; una realitat que acompanya sempre l'aparició de noves armes i de noves doctrines tàctiques i estratègiques per al seu ús. Ara bé, convé no perdre de vista el context, quelcom que sovint no se segueix en l'anàlisi i pràctica de la recerca per a la pau i els moviments

socials vinculats. Per tant, ens centrarem justament en aquest context.

“ Mentre sigui tan fàcil recórrer a la guerra, s'empraran armes explosives en zones urbanes i noves tecnologies que causaran danys directes i indirectes a la població civil ”

Cal per tant tenir en compte els canvis en la naturalesa i ubicació dels conflictes armats i en la revolució en els afers militars derivada dels avenços tecnològics (pas del coure al ferro, pólvora...) i/o d'organització de la força (com la revolució que suposaren les falanges gregues i després romanes). Des de mitjans dels anys 70 s'observa que, tant pel que fa a la ubicació geogràfica i fronterera com al nombre de víctimes, els conflictes armats són bàsicament interns, civils, amb una clara disminució dels conflictes interestatals. La postguerra freda ha vist aguditzar aquesta tendència, fins al punt que entre un 90% i un 95% dels conflictes armats -segons el registre que s'usi- són de tipus intern, un fenomen al que han batejat de diverses maneres: època de les “guerres petites” (Singer, Zartman, Bloomfield), de les “guerres de tercer tipus o de guerrilles” (Arrissi), de les “guerres no clausewitzianes o no trinitàries” (Kaldor, Holsti) o, genèricament, de les “noves guerres”. Atès que la majoria de les guerres internes afecten poblacions urbanes, el resultat obvi és que cada cop més les víctimes dels conflictes armats pertanyen sobretot a la població civil, fet que provoca forts moviments de refugiats i de desplaçats, en particular de dones i infants. D'altra banda, malgrat la cursa d'armaments sofisticats iniciada durant els anys 50, des de mitjans dels anys 70, la major part de les víctimes les causen armes “menors”, lleugeres i curtes, poc sofisticades: fusells, rifles, armes de repetició, petits obusos, mines i granades, míssils de curt abast, bombes de fragmentació... és a dir, armes explosives. És justament el tipus d'armament sobre el qual existien menys acords de desarmament i de limitació i control d'armes, malgrat els èxits pel que fa a les mines antipersones i a les bombes clúster o de dispersió en la postguerra freda.

El cas de les armes explosives usades en zones urbanes, sovint densament poblades, ni és nou ni serà l'últim esdeveniment que tensionarà el dret, l'ètica i la política internacional. Cada nou avenç tecnològic aplicat a la guerra genera un nou problema, atès que la clau de volta del dret humanitari i de la guerra (la distinció entre combatents i civils) està molt erosionada des de fa ja força dècades pel canvi de naturalesa de la guerra i dels conflictes armats i perquè el "camp de batalla" és sovint - de fet des de la Segona Guerra Mundial- a l'espai urbà. Certament, cal minimitzar-ne l'impacte - com recorden alguns articles - , i impedir el comerç d'armes explosives a països o règims que sabem que les usen o les poden usar en zones densament poblades, directament o indirecta¹. Com també cal regular l'ús dels *drones* militars armats. I com abans millor.

Tanmateix voldria recordar la idea bàsica de la investigació per a la pau i la resolució de conflictes: la solució passa per les buscar les causes subjacents i últimes, per anar a les arrels. I l'arrel d'aquest problema és el militarisme i el recurs, encara massa sovintejat, a l'ús de les armes per resoldre conflictes. Mentre sigui encara tant fàcil recórrer a la guerra, s'empraran armes explosives en zones urbanes i s'usaran els propers anys noves tecnologies que també causaran danys directes i indirectes a la població civil. La lluita contra el càncer busca impedir la metàstasi i la lluita per la pau s'ha d'abocar a impedir les guerres, no únicament a pal·liar-ne els impactes.

1. [Vegeu l'informe de la conferència de la Creu Roja Internacional de febrer del 2015.](#)

Photography (CC) : Ben Beiske

© Generalitat de Catalunya